

Glas za komuniste je glas za okrepitev združene leve, za zaščito pridobitev delavskih bojev in za priznanje pravic Slovencev v Italiji.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO in uprava: 34131 Trst, Ul. Capitolina 3 - Telefon 744046, 744047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino: 34170 Gorica, Ulica Locchi, 2
Telefon 24-36

NAROČNINA: Letna 1000 lit, polletna 550 lit. Poštni tekoči račun: Trst 11/7000

Obnovljena izdaja - Leto XXII. - Štev. 6 (752)

TRST - 5. maja 1970

Posamezna številka 50 lir

Petnajstdnevnik Spediz. in abb. Quindicinale post. Gruppo II

Pomen volitev 7. junija

Volitve 7. junija bodo posebno pomembne. V Italiji bodo prvič volil svete dežel z navadnim statutom. Volitve se bodo vršile v obdobju hude politične krize, katere ni mogla rešiti obnovljena štiristranska koalicijska. Volili bomo po velikih delavskih bojih, za ohranitev in za nadaljnje ovrednotenje pridobitev teh bojev.

Ce to velja na splošno, velja še posebej — in to bi radi podčrtali — za slovenske delavce, kmete in mladino, za katere te volitve pomenijo zelo važen moment v dolgem boju za demokracijo in za rešitev temeljnih problemov narodne manjšine. Veliki enotni boji v zadnjih mesecih so postavili na dnevni red probleme reforme, nove oblasti v tovarnah; dokazali so, da delavci in ljudske množice hočejo več pomeniti, hočejo odločati o važnih zadevah države. Ti boji so pokazali, kako nesmiselni in naravnost nevzdržni so določeni zakoni in situacije, zaradi katerih so še vedno določeni državljani, državljani druge kategorije in to že zaradi dejstva, ker govorijo drugačen jezik. Prav zato bodo tudi za Slovence volitve dne 7. junija izredno pomembne, saj ne bodo volili samo nove občinske in pokrajinske svete temveč bodo odločali — kakor pravi apel KPI — o poti, ki vodi k rešitvi krize v interesu delavskih množic mest in podeželja, delavcev, uradnikov, kmetov, malih trgovcev, upokojencev, žensk in mladine. Gre torej za rešitev temeljnih problemov Slovencev v naši deželi, gre za razvoj demokracije, ki naj dokončno odpravi diskriminacije ter odstrani vse ovire pri svobodnem razvoju slovenske narodnostne skupnosti.

Toda za dosego vsega tega je potrebna nova politika in ne taka politika, kot jo ponovno predlagajo demokristjani, socialdemokrati in njihovi zvesti zavezniki iz vrst «Slovenske skupnosti». Za dosego nove politike je treba dokončno likvidirati dosedanjo politiko in formulo leve sredine. Leva sredina ni rešila in ne more rešiti problemov demokracije, ni rešila in ne more rešiti problemov Slovencev. Teh problemov se ne more reševati v nekem določenem «novem ozračju», ne z marginalnimi koncesijami, ki jih paternalistično dajejo svojim dobrim podložnikom, kateri so vselej pripravljeni peti hvalnice svojemu gospodarju ter mu čedalje zvesto služiti.

Potrebne so spremembe. Treba je torej te spremembe doseči. Zato pa je v prvi vrsti treba udariti po Krščanski demokraciji in po njeni zvesti za-

veznici «Slovenski skupnosti». «Slovenska skupnosti» je namreč prav v zadnjem času še bolj kot v preteklosti povečala svojo podrejenost Krščanski demokraciji, saj je vstopila v občinski odbor v Trstu. Tu je storila potem, ko je bila zastopana v odboru leve sredine, ki je že dvakrat v petih letih izročila tržaško pokrajino komisarski upravi. Prvaki «Slovenske skupnosti» so tudi odprli pot Krščanski demokraciji v občinsko upravo v Nabrežini, katero so prej vodili združeni Slovenci.

Gre za velike odgovornosti, za katere morajo sokrivici Krščanske demokracije prejeti zaslužen plačilo. V resnici morajo prejeti plačilo tudi za druge odgovornosti, tudi za tiste, o katerih bi se moralo razpravljati na sodišču (na nekem procesu, ki, glej, čudo, se zavlakuje!) Gre za škandal v zvezi z naftovodom; gre za škandal, o katerem, ne marajo govoriti prvaki liste «Slovenske skupnosti».

Poraziti Krščansko demokracijo in njene zaveznike leve sredine na teh volitvah je torej bistveni pogoj za afirmacijo nove politike. Leva sredina je propadla, je torej barka, ki se potaplja. Tega se niso zavedli tisti Slovenci tržaške PSI, ki, namesto, da bi prispevali k možni in potrebni odpravi leve sredine, so se uvrstili v najbolj konservativno skupino, podrejeno Krščanski demokraciji.

7. junija, torej, je treba okrepiti sile leve in v prvi vrsti Komunistično partijo, enotno stranko, ki se bori za enotnost delavcev in za enotnost Slovencev. Glas KPI ni le glas za stranko, ki ima za seboj bilanco intenzivne aktivnosti; je glas za stranko, ki ima slovenske predstavnike v vseh voljenih skupščinah, v parla-

mentu, deželi in v krajevnih ustanovah, in ki so protagonisti v vseh bojih. Glas Slovencev za komuniste je glas, ki vzpodbuja in stimulira vse demokratične sile, ki hočejo ponesti naprej stvar delavcev, stvar demokracije, stvar popolne enakopravnosti Slovencev.

Delati za ta cilj, dati svoj prispevek prepričevalni akciji, sodelovati v diskusiji s slovenskimi volivci; delati za nadaljnje napredovanje komunistične liste, za napredovanje enotnih levičarskih list je in mora biti dolžnost vseh naših tovarišev, vseh naših volivcev, mladincev in žena. To obveznost je treba izpolniti z elanom, navdušenjem, z organizacijsko in politično sposobnostjo, zakaj tokrat gre, kot je poudarjamo že na samem začetku, za izredno pomembno stvar.

**

Prvi maj 1970 so delavske množice v Trstu slovesno proslavile Po tradicionalnem sprevedu iz šentjakobskega predmestja v središče mesta, je bilo zborovanje na Trgu Sv. Antona, (kjer je bila posneta gornja slika. O prvomajskih proslavah pišemo tudi na 4. strani)

Senator Sema je predložil osnutek zakona o Slovencih

Senator Paolo Sema je predložil v senatu predlog zakona o priznanju narodnostnih pravic Slovencev narodne manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Predlog zakona so podpisali tudi senatorji KPI: Gianquinto, Pirastu, Sotgiu, Maris, Li Causi, Calamandrei, Mammuccari, Brambilla, Vignolo in Fortunati. Predlog zakona bo v poslanski zbornici predložil poslanec Albin Škerk skupaj z drugimi poslanci KPI. Zakonski predlog ima 33 členov. O osnutku tega predloga smo že poročali in senator Sema ga je obrazložil tudi na posvetu izvoljenih slovenskih komunistov, ki ga je pred nedavnim sklical

deželni komite KPI Furlanije-Juljske krajine v Gorici.

Obrazložitev predloga zakona in njegova utemeljitev sta obsežna. Senator Sema je na 27 tipkanih straneh obrazložil položaj, v katerem se nahajajo Slovenci v Italiji, razmere, v katerih živijo, krivice, ki so jih prizadele in ki se še vedno dogajajo in ponavljajo. Iz te obširne obrazložitve povzemamo naslednje:

«Slovenci, ki prebivajo v Italiji, v deželi Furlaniji - Julijski krajini, so razdeljeni v tri pokrajine: Trst, Gorica in Videm. Tu živijo že skoraj petnajst stoletij, delajo skupaj z italijanskimi delavci, kmeti, tehniki, izobraženci in obrtniki. Slovenci so del velike družine južnih Slovanov, so del slovenskega naroda, ki ima v SFR Jugoslaviji svojo republiko.

Slovenci v deželi Furlaniji - Julijski krajini so italijanski državljani druge narodnosti, so aktivna narodna manjšina v Italiji, so razvita, organizirana in demokratična skupnost.

Naloga italijanske države, naloga njenih institucij, ki so izšle iz odpornišva in so zaščitene po republiški ustavi je, da zagotovi slovenski narodni manjšini konkretno zaščito ter popolno enakopravnost.»

Senator Sema zatem govori o drugih narodnih manjšinah, ki živijo v Italiji in ki so se razvijale v drugačnih pogojih; govori tudi o etničnih skupinah, ki so se v določenih obdobjih priselile na razna področja italijanskega polotoka, zatem pa preide na dogodke, ki se praktično začinjajo s 13. julijem 1920, ko je bil po-žgan slovenski Narodni dom v Trstu.

V nadaljevanju senator Sema

opisuje nesreče, ki so zalele Slovence še preden je prišel fašizem na oblast ter smrtni udarec, ki ga je slov. šolstvu zadal fašizem; opisuje tudi kako so bila nasilno spremenjena osebna in krajevna imena, potem pa poudarja: «Kljub vsemu je narodna manjšina vzdržala ter prešla v protinapad. Odpornišvo je nastalo tako zarana kot odpornišvo najdoslednejših italijanskih protifašistov. Kakor so bili Italijani in Slovenci združeni na krajih dela, so bili združeni tudi v skupni akciji proti fašizmu. V oboroženem boju proti fašizmu in nacizmu so Slovenci dali izredno velik delež.»

Po izčrpnem prikazu razmer v prvih letih po prvi svetovni vojni, odpornišva in junaških bojev v temni dobi fašizma, se predlagatelj predloga zakona zaustavi dlje pri razmerah po drugi svetovni vojni, omenja londonski memorandum, ki je bil podpisan leta 1954 in dodaja: ta memorandum ni bil uradno priznan; opisuje dalje razmere Slovencev na Goriškem, za katere ne pridejo v poštev določila londonskega memoranduma in končno preide k razpravi o položaju Slovencev v videmski pokrajini.

Rešitve, ki jih predlagamo s tem zakonom — tako trdi sen. Sema — niso še popoldne. So še drugi problemi. Z nadaljnjimi predlogi, popravki, dopolnitvami bo mogoče doseči zadovoljivo rešitev. (Nadaljevanje na 4 strani)

29. aprila je bila tudi v Trstu splošna stavka. Na Goldonijevem trgu je bilo zborovanje, na katerem so govorili predstavniki sindikalnih organizacij. Stavkali so tudi univerzitetni študentje in dijaki nekaterih višjih srednjih šol. Italijanski študentje in dijaki so skupaj s slovenskimi študenti in dijaki prišli v povorki na delavsko zborovanje.

Glasujte za komuniste

CK in CKK KPI

Poziv volivcem

Centralni komite in Centralna kontrolna komisija KPI sta naslovlila na volivce v vsej državi poseben poziv. Iz tega poziva pozivamo:

Glas na volitvah 7. junija bo izredno pomemben za prihodnost delovnih ljudi in države.

Po napredovanju komunistov in združene levice na volitvah 19. maja 1968 se je položaj premaknil in razgibal. Boji delavcev za boljše življenjske pogoje, za večje in resnične svoboščine in večjo oblast v podjetjih in izven njih, za gospodarske in socialne reforme so v zadnjih letih doživeli zalet brez primere. Nekateri prvi pomembni uspehi so bili doseženi. Tudi v katoliških in socialističnih vrstah je prišlo do kritične presoje politike leve sredine in do spoznanja, da je leva sredina preživela ter brez prihodnosti.

Toda proti napredovanju delavskega gibanja, proti upravičnim zahtevam kmetov, proti volji po obnovi študentskega sveta se je dvignila in se še dviga odpor velikega kapitala, špekulacijskih sil in parazitizma. Krščanske demokracije in socialdemokracije. Iz ostrega spopada ljudi ki delajo in se borijo za svoje pravice, s tistimi, ki vodijo državo v interesu privilegiranih skupin, se je rodila globoka politična kriza, ki pretresa državo.

Volitve 7. junija naj pokažejo pot za rešitev krize v interesu velikih delavskih množic mest in podeželja, delavcev, nameščencev, kmetov obrtnikov, malih trgovcev, upokojujencev, žensk in mladin.

Treba je zagotoviti polno zaposlitev mož in žena ter doseči zaščito gospodarskih pridobitev delavcev, preprečiti naraščanje dragi-

nje, naraščanje prevoznih tarif in obdavčevanja plače. Odpraviti je treba škandal, zaradi katerega je delo kmeta bedno poplačano, dočim se kmečki pridelki v mestih prodajajo po visokih cenah. Treba je zagotoviti pravico do zdravljenja in pravične pokojnine vsem državljanom. Treba je zagotoviti možnost študija ukaželjni mladini. Država naj bo popolnoma neodvisna in naj se otrese okov ameriškega imperiazma, loči od napadalcev na narode Vietnama in Kambodže. Treba je razviti demokracijo, ki naj omogoči delavcem in državljanom, da odločajo o vseh vprašanih življenja.

Zato je potrebno za vselej likvidirati politiko in formulo leve sredine. Leva sredina je popolnoma propadla in danes životari med nenehnimi in neozdravljivimi spori. Treba je zadeti Krščansko demokracijo, ki je nesposobna voditi jasno politiko in postavlja državo v trajno krizo ter v nevarnost. Država mora dobiti novo vlado, osnovano na delavskih slojih ter na sodelovanju celotne levice.

Dejstva so pokazala, da z glasom za komuniste je moč doseči spremembe. Glas za komuniste je glas za enotno stranko, ki se bori za enotnost delavcev; je glas za avtonomno stranko v svetovnem protimperialističnem in revolucionarnem gibanju; je glas za stranko, ki se bori za socializem v Italiji. Glas za komuniste spodbuja in stimulira vse demokratične, laične in katoliške sile, ki hočejo povedi naprej stvar delavcev. Glas za KPI je zanesljiv glas za mir, za stvarno neodvisnost države, za demokracijo, za napredovanje na poti v socializem. Zato glasujte za KPI!

Kako bo glasovala slovenska mladina

Naraščanje razredne in nacionalne zavesti pri mladem slovenskem pokolenju

Jesenski boji so globoko zarezali tudi v naše manjšinsko telo

Kako ocenjuje mladina tokratne volitve na sploh? Kako bo glasovala slovenska mladina?

Morda so vprašanja, ki so mi jih postavili tovariši in me prosili, mladega komunisto, naj napišem ta-le članek, nekoliko retorična, ker se v pojem «mladina» združuje marsikaj, večkrat pa samo različne sloje ljudi iste starosti, določenega pokolenja. In vendar ni «mladine» pač pa so delavci, študentje, kmetje, vajenci, vojniki neke generacije.

O delavcih res ni treba veliko govoriti. Kdor je bil na prvomajski povorki je lahko s svojimi očmi videl, koliko je bilo mladih, ki so z rdečimi delavskimi zastavami stopali pred svojimi starejšimi tovariši.

Kdor je šel na povorko je lahko opazil, kakor tudi vsakokrat, ko so delavci stopil iz tovarn na cesto, v stavko, in se podali po mestnih ulicah in trgih, da so mladi preživeli sindikalno ločitev. Ni bilo razlik med mladimi delavci iz vrst CGIL ali drugih sindikatov. Zavzemali so se za enotnost v sindikalnem gibanju, toda duh enotnosti jih je navdihnil tudi pri političnih razpravah in sporih. V tovarnah nastajajo tovarniški sveti in ne slučajno najprej tam, kjer je največ mlade delovne sile, kot v ladjedelnici «Navalguliano» in nekaterih drugih obratih.

Mladi delavci se zavedajo, da gre njihova generacija v odločilni spopad, ki ne bo odločen v enem mesecu ali enem letu, je pa del splošnega družbenega spopada v Italiji in Evropi, katerega končni cilj je socialistična revolucija v Evropi.

Socializem ni samo propaganda, ni samo model iz tujih izkušenj, povzet po tistih onkraj Karpatov in Dinarskega gorovja, mveč stvarnost. Spoznanje nujnosti v času in prostoru, kjer je čas sedanjosti in prostor apeniški in pirenejski polotok ter narodi med njima.

Odnos do študentskega gibanja

In to spoznanje nujnosti ni samo posledica sindikalne jeseni med delavci, nasprotno, postala je last širših množic in v prvi vrsti mladega pokolenja visokošolcev in srednješolskih študentov. Minili so časi, ko so se dijaki in študentje, tudi na naših šolah, kregali o tem, ali je socializem nujnost ali zlo. Minili so časi, spominjam se s srednje šole, ko smo tudi napredni mladinci govorili o «apolitičnosti» naših organizacij, ker se nam je zdelo prerano, če bi se definirali «socialistično usmerjene» in če bi postavljali v naš program tudi zavzetost za prehod k socializmu v Italiji. Marsikaj se to tudi sedaj ponavlja v manj razvitih slojih, tudi našega izobraženstva, ki je zastrupljeno z nacionalizmom. In tu nimam v mislih študentov in srednješolcev slovenske narodnosti, ki so se dokopali do oživiljene in trdnije slovenske samozavesti prav ob tesnem stiku s svojimi italijanskimi tovariši, v skupnem boju, brez praznih strahov pred Pahorjevo prikaznijo «fratellance».

Mladina, v prvi vrsti študentska in delavska mladina, sprejema socializem kot borbeni načrt najbližje bodočnosti in je to jasno zapisala na svoje zastave, med zasedbami šol in univerz, med delavskimi povorkami, z ududeležbo v stavkah socialnega in političnega značaja.

19. novembra je skoraj neopazno prišlo do velikega preobrata. Morda je bilo tudi prav, da vest ni nikogar čudila, saj je bil to najboljši dokaz, da je javnost neko novost sprejela tako mirno in kot nekaj povsem naravnega, ker so pač stvari že davno dozorele. Mislim na prisotnost slovenskih dijakov na splošni socialni stavki in povorki, ki se je zaključila z zborovanjem na Goldonijevem trgu. Bil je dan, ko je v Milanu umrl pri trčenju dveh avtomobilov policijski agent Annaruma in odprl pot spirali represije. Prva med organizmi, ki so šli, točneje poskusili, na pot represije, je bila najbolj reakcionarna ustanova v okviru naše manjšinske stvarnosti — slovenska šola. Ravnateljica liceja je pisala staršem dijakov, ki so stavkali, da bo ponovitev nečesa takega, «kar ne predvidevajo šolski pravilniki», privedla do «nujnih posledic». In natančno 29. aprila, pred dvema tednoma, so dijaki, še bolj množično, z izjemo skupinice zagriženih klerikalnih sinov, sinov proforskega kadra iz emigracije, bili na splošni socialni stavki pokrajinskega značaja, tudi tokrat s svojimi napisi in gesli. Šli so celo dlje kot je bilo potrebno in pokazali svojim

«predstojnikom», ki se nekaj dni pozneje v Kulturnem domu šopirili s pavjim perjem prvih partizanskih učiteljev in si lastili zasluge ob obletnici obnove slovenskega šolstva pri nas, kaj in kako je treba zahtevati. Ni slučaj, torej če so nosili transparent z zahtevo po nemudni ustanovitvi strokovne šole, medtem ko so slovenski šolniki dali najbolj zgovoren primer «sindikalno» organiziranega stavkokaštva.

Positivne izbire

Mladina po vaseh je končno vprašanje, ki ga ni jemal ločeno, ali pa tudi tako gre. Iz vasi hodijo mladi na delo v tovarne in v urade, v trgovine in v pristanišče — na delo. Je pa še organizirana v drugih organizacijah, predvsem športnih. Zato, ker potrebuje sprostitev, telesne kulture, ki jo delo in mesto zamorita.

In tu gre morda postaviti zaključek.

Kako se torej mladi postavljajo pri teh volitvah?

Oporečništvo, spopad s starejšo generacijo, v kolikor je slednja nosilka birokratskih, hegemonističnih, protidemokratičnih teženj, so komponente «krize rasti» v progresivnem gibanju v Italiji in razvitih družbah, v katerih se kolleje napredka vrtili hitreje kot del njegovih gonilnih sil, ki objektivno postajajo zaviralni element. Mladina torej ne «oporeka» osnovnih izbir socializma, revolucije, razredne zavzetosti, temveč nasprotno, samo nedoslednost in mlačnost v uresničevanju ter izbir. To je pozitivno.

Je umestno vprašanje? Vprašanje, kaj sodi mladi rod o teh volitvah?

Morda v trenutku, ko so mladi, tako tudi starejši, sledili razvoju politične krize, ko so zavzeli v bojih študentskega in delavskega gibanja v «vroči pomladi», to vprašanje sploh nima vprašaja: v bojih so iz «baze» vstali novi vodilni kadri, organski izobraženci, funkcionalni ne kemu boju. V kolikor so stranke, predvsem napredne delavske stranke, znale razumeti ta bistveni in ključni trenutek «napredne demokracije» in so ti kadri, zrasli iz humusa študentskih in delavskih bojev, na volilnih listah KPI, PSIUP in drugih naprednih strank, bodo mladi volili zanje. O tem ni dvoma. Prav tako, kakor bodo glasovali za stranke, ki so pozitivno odgovorile na klic iz družbe, iz polj in tovarn in stoje s svojo organizacijo in kadri na čelu napredka, katerega so prednja straža in izvidnik.

KPI ima pri tem čisto vest.

Končno še vprašanje, ki ga moram načeti. Vprašanje mladih in narodnostne zavesti. Seveda ne mislim tu na razne predvolilne ali osebno-zanesenjaške oblike osebne propagande, kot je Tutova «mladinska skupina volivcev Slovenske skupnosti», o kateri zaenkrat še ni duha ne sluha in se še ni pokazala iz katakomb, v katere je zlezla po zadnjih besednih in sodnijskih spopadih, temveč o očitku, se (Naaaljevanje na 4. strani)

Gradbene omejitve novega regulacijskega načrta

Omogočiti kmetu zidanje hiše tudi na kmetijskem področju

V zadnji številki našega lista smo objavili članek o gradbenih omejitvah v zgornji tržaški okolici, med katerimi smo samo bežno omenili tudi kmetijska področja, ki jih določa regulacijski načrt.

Po novem regulacijskem načrtu imamo kmetijska področja (Zone rurali) tako okrog vasi v zgornji okolici tržaške občine, kot pod Križem, Prosekom in Kontovelom. Slednja so najbolj obsežna in obsegajo zemljišča, ki so zelo preimerena za kmetijsko obdelavo, se pravi za nadaljnji kmetijski razvoj v tržaški občini. Če upoštevamo določitev kmetijskih področij kot element za razvoj kmetijstva, potem lahko mirne duše ugotovimo, da je ta določitev sestavljalec regulacijskega načrta pozitivna. Toda samo določitev kmetijskih področij z zadevnimi strogimi gradbenimi omejitvami, še ne zadostuje za skladen razvoj kmetijstva pri nas, če ne bodo temu primerno sledili tudi ukrepi o ovrednotenju teh področij. Pri tem mislimo na gradnjo cest in napeljavo vode zlasti na kmetijskih področjih, ki ležijo v bregu, nad morjem, kjer je dostop do večine zemljišč primernih za sodobno intenzivno obdelavo zemlje zelo težaven in kjer do sedaj še ni bil speljan noben vodovod.

Zato bi bilo primerno, da bi pristojne oblasti, skupno s tržaško občinsko upravo, čimprej sprejele

ustrezne ukrepe, ki jih nakazuje tudi resolucija predstavnikov strank leve sredine v tržaškem občinskem svetu, sprejeta ob odobritvi protipredlogov na ugovore in popravke deželne uprave k novemu regulacijskemu načrtu. Ta resolucija, ki je do sedaj ostala le navaden papir in ki je bila sprejeta skoraj pred letom dni, obvezuje občinski odbor, ta temeljito prouči to zapleteno vprašanje, tako iz juridičnega, urbanističnega kot tehničnega pogleda, da se dosežejo potrebne spremembe določil splošnega regulacijskega načrta in gradbenih pravil, za najbolj primerno ureditev kmetijskega razvoja in zadevnih pobud na kraškem področju.

Kot smo že v prejšnjem članku ugotovili, je na kmetijskih področjih prepovedana kakršna koli gradnja. To pomeni, da na kmetijskih področjih ni mogoče zidati niti stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopj za kmete. To določilo predstavlja eno največjih ovir za razvoj kmetijstva zlasti na kmetijskih področjih v bregu pod Križem, Prosekom in Kontovelom, ki so precej oddaljene od naselja. Če pa upoštevamo, da je mogoče intenzivno obdelovati zemljo le če ima kmet stanovanje in gospodarska poslopja zraven posestva, potem je nujno, da pristojni občinski in deželni organi spremenijo določilo, ki prepoveduje gradnjo stanovanj-

skih hiš ali gospodarskih poslopj na kmetijskih področjih in omogočijo kmetu, ki si namerava urediti novo posestvo ali ovrednotiti sedanje, da si lahko zgradi na kmetijskem področju, hišo in gospodarska poslopja.

Menimo, da bi se pristojni organi lahko seznanili, kako je to vprašanje rešila dolinska občina v svojem novem regulacijskem načrtu, v katerem dopušča gradnjo stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopj na področjih, ki so določena za razvoj kmetijstva, pod pogojem, da so namenjena kmetijskemu razvoju in jih gradi lastnik kmetijskega posestva. Pri tem dolinska občina določa, da so omenjene gradnje dovoljene samo tistemu, ki ima najmanj 5000 kv. metrov, od katerih mora imeti ena sama parcela najmanj 3000 kv. metrov, ostalih 2000 kv. metrov pa mora imeti lastnik v isti davčni občini in morajo biti vpisani na njegovo ime.

Ta rešitev dolinske občine je popolnoma sprejemljiva, čeprav ni rečeno, da bi se ne dalo v tržaški občini najti tudi kako drugo rešitev, ki pa mora nujno upoštevati, da se intenzivno kmetijstvo lahko razvija samo pod pogojem, da ima neposredni obdelovalec hišo in gospodarska poslopja na posestvu ali pa v njegovi bližini.

Goriška je slovesno proslavila 25-letnico zmage partizanske vojske

Veličastno slavlje v Števerjanu

Na Goriškem je bilo letošnje praznovanje Prvega maja združeno s proslavami 25-letnice zmage protifašizma in partizanske vojske. Osrednja prireditev je bila v Števerjanu. Organiziralo jo je prosvetno društvo Briški grič s sodelovanjem krajevne sekcije ANPI.

Stvarno je ta velika manifestacija zajela vse predele na Goriškem, kjer živi slovenski človek. Začela se je s spominskim štafetnim tekom mladih športnikov. Štafeta je odšla iz Jamelj, kjer so se na pokopališču pred spomenikom padlim zbrali številni domačini in predstavniki doberdobske občinske uprave. Na spominski svečanosti je zapel zbor, sestavljen iz kraških pevcev, med katerimi so bili tudi pevci zbora Srečko Kosovel iz Ronk. Govoril je tovariš Dino Roner ter izročil mladincem štafeto palico.

Iz Jamelj je štafeta odhitela v Doberdob, kjer so bili že zbrani člani športnega društva Mladost. Pred spomenikom padlim partizanom je bila svečanost, na kateri je govoril župan Andrej Jarc. Sodelovali so domača godba Kras, pevski zbor društva Jezero, cerkveni pevski zbor in šolski otroci, ki so recitirali nekaj poezij. Proslave se je udeležila vsa vas.

Il Doberdoba je spreved krenil na Poljane, kjer so bili zbrani vaščani in pevci zbora Dol-Poljane. Po proslavi je štafeta odhitela v Palkišče, k Vižintinom in nato na Vrh, kjer je bila proslava, med katero je zapel domači pevski zbor. Zatem je štafeta odhitela v Gabrje, Rupo, Peč in Sovodnje, kjer so pravkar zaključili uradno svečanost, med katero so odkrili spominske plošče dveh padlim partizanoma. Pred spomenikom padlim partizanom je govoril župan Jože Češut. Po položitvi vencev preč spomenik so bile recitacije. Recitirali so domačinka Andreina Tomšič, članica Slovenskega gledališča iz Trsta Mira Sarđočeva in pesnik Filibert Benedetič. Nastopil je tudi domači pevski zbor.

Štafeta je zatem krenila v Štandrež, kjer so jo sprejeli mladinci športnega društva Juventina. Na trgu je bila večja manifestacija, na kateri je govoril predsednik prosvetnega društva Dani-

Zaključek spominskega teka v Števerjanu. Tov. Saverij Rožič je sprejel štafeto palico

lo Nanut. Sodeloval je tudi domači pevski zbor Oton Zupančič.

Iz Štandreža je štafeta pohitela na goriško mestno pokopališče, kjer je bil 25. aprila odkrit spomenik padlim partizanom, na katerem je tudi slovenski napis. Ob spomeniku je govoril goriški občinski svetovalec dr. Peter Sanzin. Po recitaciji Kajuhove partizanske pesmi je štafeta nadaljevala pot na goriški grad, kjer je bila pred ploščo v spomin borcem, ki so bili tam ustreljeni, krajša svečanost. Govoril je goriški pokrajinski odbornik Marko Waltritsch. Zatem se je tek nadaljeval po ulici Rastello, čez glavni goriški trg Travnik v Podgoro in v Pevmo, kjer je bila proslava pred spomenikom padlim. Tu je govoril domačin dr. Karlo Primožič. Iz Pevme je pot nadaljevala proti dokončnemu cilju, Števerjanu. Pred veličastnim spomenikom padlim, je bila zbrana velika množica, godba ljudske milice iz Ljubljane in Partizanski invalidski pevski zbor Slovenije. Tu je štafeto sprejel tov. Saverij Rožič, član predsedstva Slovenske prosvetne zveze in po krajši svečanosti, med katero so prižgali žaro pred spomenikom, se je ta veličastna manifestacija zaključila.

Sledil je drugi del proslave. Na Dvoru je manifestacija otvoril tov. Saverij Rožič, govorila sta pisatelj France Bevk in poslanec Mario Lizzero, nakar sta godba

milice in invalidski pevski zbor izvedla obširen pevsko-glasbeni spored. Na Dvoru je bila tudi razstava slik in dokumentov NOB.

Naj zaključimo to bežno in iz objektivnih razlogov nepopolno poročilo o veličastni proslavi 25-letnice zmage partizanske vojske, s priznanjem in pohvalo organizatorjem, prosvetnemu društvu Briški grič in sekciji ANPI, vsem športnikom in mladini, pevkam, pevcem, godbenikom in vsem, ki so kakor koli prispevali, da je ta veličastna manifestacija odlično uspela. Ko pa to priznanje izrekamo, ne moremo zamolčati, da nas je, kot je poudaril tudi govornik poslanec Lizzero zabolelo, da je bila pri tej hvalevredni pobudi popolnoma odsotna števerjanska občinska uprava in da niti župan občine, ki je toliko žrtvovala za stvar svobode, ni smatral za svojo dolžnost priti zraven, saj četudi je bil izvoljen na neki listi, ki »po svoje tolmači« osvobodilni boj, je vendar župan in ne le predstavnik »skupine odsotnih«.

Prvomajske manifestacije

Prvomajske manifestacije so povsod lepo uspeli. V Trstu je bila za tradicionalna povorka po mestnih ulicah. V sprevedu so delavci nosili številne zastave in transparente pisane italijanskem in slovenskem jeziku. Ohrabrujoče je tudi dejstvo, da se je manifestacije udeležilo dosti mladine. Zborovanje je bilo na Trgu Sv. Antona, kjer je imel glavni govor član vsedržavnega tajništva CGIL Rinaldo Scheda. Kot predstavnika tržaške Nove delavske zbornice CGIL sta govorila Albino Gerli v italijanščini in Boris Gombač v slovenščini. V imenu sindikalne delegacije iz Kopra je govoril Ciril Koprivec. Manifestacije se je tudi španski pesnik Marcos Ana, ki je preživel 23 let v frankističnih ječah in sedaj živi v izgnanstvu.

Prvomajske manifestacije se bile tudi v Miljah, Križu in Nabrežini. V Nabrežini so za letošnji prvi maj otvorili nov sedež sindikalne podružnice. Vse te manifestacije je organizirala Nova delavska zbornica CGIL.

Tudi tržaška federacija KPI je imela ob prvem maju več prireditev. Na predvečer delavskega praznika sta bili tradicionalni prireditvi v Trebčah in v Križu. Tudi v Podlonjerju je bile zborovanje.

Zaradi splošne stavke nizšla prvomajska številka Dela. Prihodnja redna številka bo izšla 15. maja.

Uredništvo

Nadaljevanje

Zakonski predlog

(Nadaljevanje s 1. strani)

Minilo je več kot dvajset let odkar je stopila v veljavo republiška ustava, toda premalo je bilo doslej storjeno zato, da bi postala stvarnost njena načela. Odložili smo se, da odpravimo vrzeli, ki obstajajo.

Predvsem gre za probleme demokracije, za ustvaritev ozračja spoštovanja in bratskega sožitja med večino italijanskega ljudstva in narodno manjšino, ki prebiva v Italiji. Slovenci, ki prebivajo v Italiji, so lojalni državljani in vestno izpolnjujejo vse svoje dolžnosti ne morejo še naprej ostati v podrejenem položaju. Italijanska demokracija mora zagotoviti tem državljanom stvarne materialne in moralne pogoje popolne enakopravnosti vseh državljanov in na temelju teh načel ne smejo biti v državi državljani druge kategorije. Pričakujemo, da bo parlament sprejel predlog zakona, ki ga postavljamo.

Mladina

(Nadaljevanje z 2. strani)

ga večkrat sliši, da sta delavski internacionalizem in slovenska narodnostna zavest nespravljiva, daizključuje zavzetost v sinikalnem, razrednem, političnem gibanju, tudi resno zavzetost v manjšinskem dogajanju.

Internacionalizem, ki se je pred dvajsetimi leti pojmoval strogo statistično, kot solidarnost s prvo delavsko državo, Sovjetsko zvezo, je danes v zavesti revolucionarjev nekaj novega, bistveno novega: borbena solidarnost vseh zatiranih narodov in proletariata, na oblasti ali v pogojih boja zanjo. Slovenski mladinec, ki stopa po ulici in dviga zastavo vietnamske ali kamboške osvobodilne fronte, Kube ali Angole, globlje razume tudi bistvo položaja majhnega naroda, ki se bori za svoj obstoj, za pravico do lastnega razvoja. Kje torej nespravljivost? Povezovanje lastne borbe z borbo narodov in revolucionarnega gibanja v svetu predpostavlja prvi navedeni element — lastne borbe, torej zavzetost na svojem. Mar naj torej internacionalistično čutečemu mladincu, komunistu, očita mo mladnost?

Jesenski delavski boji in rast narodne zavesti v tovarnah, v predmestjih, v samih razrednih organizacijah, kot so sindikati, so dejstvo iz dnevne kronike. Očitkom odgovarja sam dnevni tisk, dan za dnem.

Na manjšinskem področju pa ne smemo pozabiti, da uresničuje mlada generacija komunistov, študentov, opornikov, tisto akcijsko vez z vsedržavno stvarnostjo, ki je pri bolj okostenelih, tudi naprednih strukturah, marsikdaj bila zgolj deklaracijskega značaja.

Manjšinci postajamo subjekt v tistem trenutku, ko smo aktivni dejavnik v kolektivu napredka, v okviru sil in razredov, ki so nosilci družbenega razvoja in splošnih interesov v družbi. Kot aktiven člen v tem razvoju mu dajemo tudi potrebne impulze, ga usmerjamo, ga bogatimo z izvirnimi in specifičnimi značilnostmi iz naše narodnostne problematike. V vsakem nasprotnem primeru pa smo subjekt... le v razmerju do samega sebe. Iz nacionalističnega samozadovoljevanja pa ne bo stvarnih uspehov!

Morda bi lahko postavil tu piko in končal razmišljanje, ako bi

ne čutil potrebe, da še nekaj dodam, le par besedi prijateljem, ki se čutijo zavzeti v okviru edine protisocialistične sile v našem slovenskem zamejstvu — Slovenske skupnosti. Napredna mladina, socialisti, komunisti, socialproletarci, oporečniki, študentsko in srednješolsko gibanje, uresničujemo v lastni sredi najširše in najbolj dosledno demokracije, ko v strpnosti kombiniramo težnje, iščemo sinteze svojih stališč in zaključkov, do katerih smo se samostojno vsak v svoji strukturi, dokopali. Večkrat nam, zgolj propagandistično, očitata, da smo »negacija demokracije«, ki je po vašem samo tista, ki je ubila Kennedyja in se na napalmno širi po indokitajskem polotoku v apoteozi strahu in uničevanja — buržujska demokracija elit. Snemite si črna očala z oči in pogledajte medse, ob sebi, v svoje, katoliško gibanje. Mar ne vidite, da vas italijanski katoličani, celo demokristjanski mladinci, »preskakujejo proti levi« in s seboi dosledno iščejo nujne integracije v bloku progresivnih sil Italije. Mar ne vidite, tega, kar se dogaja v ACLI, v FUCI, v mladinskem gibanju DC, v sami Katoliški akciji?

Prepričan sem, da so tudi med vami, čeprav zatrite in v okosteneli strukturi, v kateri se ne morete in ne boste mogli uveljaviti, progresivne, iz vaših izkušenj izvorno izhajajoče težnje: na dan z njimi!

— jan

V SPOMIN

Ana Žerjal

Dne 24. aprila je v tržaški bolnišnici dotrpela tov. Ana Žerjal iz Boljunca štev. 133. Pokopali so jo v Boljuncu v nedeljo 26. aprila. Pokojna je dočakala 69 let življenja.

Kdor je poznal pokojno Ano, jo je cenil že zaradi skromnosti, pa tudi zaradi njene delavnosti, poštenega življenja in nenehnih žrtv, ki so spremljale njeno življenjsko pot.

Toda ob vsem tem ni moč prezreti narodne in delavske zavesti Pokojnice.

Zaradi vseh teh vrtilin jo bomo vsi, ki smo jo poznali in cenili, črnatli v blagem spominu.

Naj bo dragi Pokojnici lahka rodna gruda!

Zalujočim hčeram in sinovoma in drugim sorodnikom iskreno sožalje.

M. K.

SOZALJE

Uredništvo in uprava Dela izrekata požrtvovalnemu raznašalcu lista tovarišu Mirkotu Žerjalu iz Boljunca štev. 133, sožalje ob smrti njegove matere.

DELO
glasilo KPI za slovensko
narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul.
Torrebianca 12

Koncert zbora Vasilij Mirk

Pevski zbor Vasilij Mirk s Proseka Kontoveca je slovesno proslavil 25-letnico osvoboditve. Na predvečer 1. maja je imel v Kulturnem domu v Trstu koncert, na katerem so sodelovali tudi mladi pevci. Na sporedu so bile v glavnem partizanske pesmi. Vezni tekst je podajal član Slovenskega gledališča Stare Starešinič. Zbor pa vodi, kot je znano, požrtvovalni zborovodja Ignacij Ota. Kulturni dom je bil do kraja natrpan. Hvaležno občinstvo je z živim zanimanjem spremljalo celoten spored in marljive pevce nagradilo z aplavzi, čestitkami in cvetjem. Ta veličastna manifestacija je še enkrat potrdila, da je protifašistično odporništvo živa stvarnost in da mlada generacija sledi vzorom prednikov